

ziekte de schuld krijgen. De Duitser, die hierheen komt, neme vooral vele hemden en onderbroeken mede. Dan is er, naast de pijnlijke reinheid, de vele modder en het vele water. Hoe kan men zijn kinderen uit spelen zenden in zulk een grachtenland; dan zijn zij veiliger bij de Saksische bergstroompjes (toen Carl dit schreef, kon hij niet vermoeden, dat één zijner dochters daarin de dood zou zoeken). En in dit waterland heeft men nog geen water ter beschikking: de harde lessen van de cholera werken door. Het is bovendien een vervloekt rattennest. De hoogste waardering van Carl is: „das nicht gerade verpestete Land”. Ook de merkwaardige levenswijze bevalt slecht: bakker, groentevrouw, asman, vuilnisman, boterboer en anderen trekken dagelijks tot grote ergernis van de heer des huizes aan de bel. Als men rust nodig heeft informeert men in Mainz naar de prijs van zo'n echte Duitse sofa met zijn hoge omranding, zoals die in Rijnschippersmilieus nog wel te zien is. Hoewel de schoonzuster van de heer Jonkers „ohne bestimmtes Gehalt” de toegewijde huishoudster van de Lichtenauers wordt, luidt het oordeel, dat er in Holland geen goede huishoudsters zijn. Zij maakt wel „mit zarter Hand” coteletten en biefstuk klaar, maar zij kent geen „Europeesche recepten”. Neen, dan is de cervelaatworst, welke zuster Auguste zendt, welkom. Julius brenge vooral ham en metworst mede! Zo is men, door heimwee verteerd, eenzaam in de grote stad, met haar moeilijke taal, waar men zijn jeugd zonder uitkomst verspilt in een treurig huiselijk leven. De zwakke Louis moet zuinig zijn met zijn adem. De dagen gaan zwijgzaam voorbij, humeurigheid en norsheid gaan het karakter overheersen.

In mei 1845 volgt een nieuwe tegenslag. Paling vestigt zelf, met zijn zwager De Vletter, een muziek- en pianohandel in „Het Vergulde Spinnewiel”. De Lichtenauers trekken naar het huis naast de Fransche kerk, dat Henricus Nijgh, de boekhandelaar, die zojuist de Nieuwe Rotterdamsche Courant is gaan uitgeven, heeft verlaten. De ruimte is kleiner, doch men is dichterbij de woonwijken, die in het Westen gaan verrijzen, zodat vermoedelijk deze tegenslag ten slotte winst heeft betekend. Omstreeks die tijd heeft Louis echter zijn eerste bloedspuwing. Zijn toestand wordt in jaren van ingespannen arbeid steeds slechter: van 20 tot 30 augustus 1847 komt de trouwe raadgever Carl. Het zal wel op zijn aandrang zijn geweest, dat Louis op 25 februari 1848 de „affaire”